

Božidar Nagy (ur.), *Ivan Merz. Sabrana djela I, Književnost — Liturgija — Katolička akcija*. Postulatura za kanonizaciju bl. Ivana Merza, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Glas Koncila, Zagreb, 2011, 480 str.

Postulatura za kanonizaciju bl. Ivana Merza pokrenula je 2011. godine objavljivanje Sabranih djela bl. Ivana Merza. Iz tiska je izašao prvi svezak, koji ovdje prikazujemo. Suizdavači ovoga pothvata koji će sadržavati oko osam svezaka su Filozofski fakultet Družbe Isusove i Glas Koncila. Glavni pokretač, urednik i priređivač izdavanja Sabranih djela bl. Merza je Božidar Nagy, SJ, postulator za kanonizaciju bl. Merza.

Beatifikacija Ivana Merza 22. lipnja 2003. povećala je interes za njegov lik i djelo, kako u domovini tako i u svijetu. Pokazala se stoga opravdanom potreba da se što prije započne s izdavanjem njegovih sabranih djela. Sveukupnu pisanu ostavštinu bl. Merza, kako ono što je objavio tako i ono što je u rukopisima, tematski možemo podijeliti u tri cjeline. Tu su najprije njegovi osobni spisi: opširan dnevnik, bilješke iz duhovnih vježba, nacrti raznih vjerskih predavanja te veoma bogata korespondencija. Ovi spisi daju dubok uvid u njegovu filozofsko-teološko promišljanje svijeta i religiozno proživljavanje stvarnosti. Osim što dokumentiraju širinu njegove naobrazbe i velike kulturne i intelektualne horizonte, zahvaljujući njima možemo pratiti i njegov uspon prema kršćanskoj savršenosti. Drugi se dio spisa odnosi na književnost i književnu kritiku. Ovamo ubrajamo najprije njegovu doktorsku disertaciju i profesorski habilitacijski rad. Tu su potom mnoge njegove bilješke i zapisi s područja književnosti, kao i objavljeni članci. Treća skupina spisa su već zreli plodovi njegove osobnosti kao katoličkoga intelektualca, a proizašli su iz njegova dubokoga religioznog uvjerenja i prožeti su apostolskim duhom. Veći je dio ovih radova objavio u tadašnjim

katoličkim časopisima i novinama, a neke i zasebno kao brošure. Uglavnom su nastali u posljednjemu šestogodišnjem razdoblju njegova života, od 1922. do 1928, kada je razvio veliko apostolsko djelovanje u Hrvatskoj, premda je neke članke objavio još tijekom studija u Beču i Parizu. Ovi objavljeni radovi, kao i oni u rukopisu sa sličnom tematikom, odnose se na sljedeće teme: književnost, liturgija, katoličke organizacije, Katolička akcija, Rim — papinstvo, Lurd — Marija, teme iz kršćanskoga morala, tjelesni odgoj te ostali vjerski sadržaji.

U prvom svesku sabranih djela bl. Merza, koji je upravo izašao iz tiska, donesene su tri skupine objavljenih radova, koji za teme imaju književnost, liturgiju i Katoličku akciju. Bila su to tri područja njegova životnoga zanimanja kojima je posvetio svoju energiju i aktivnost, najprije u svome zvanju kao profesor književnosti i stranih jezika, dok je svoje izvanškolsko djelovanje posvetio katoličkomu apostolatu, promičući liturgijsku obnovu i uvodeći Katoličku akciju. Sve je to našlo odjeka u brojnim radovima s tematikom iz sva tri područja njegova zanimanja i djelovanja.

Već se od gimnazijskih dana bl. Merz zanima za književnost, koju će kasnije i studirati. Istodobno sa studijem književnosti u njemu se razvija religiozni osjećaj, posebice za vrijeme i nakon boravka na bojištu Prvoga svjetskog rata. Kršćanska religija i njezine vrijednosti postupno zauzimaju glavno mjestu u njegovu duševnomu životu. Posebice ga privlači i oduševljava liturgija Katoličke crkve, koja mu postaje izvor duhovnosti, susreta s Božanstvom, i u kojoj nalazi ostvarenje svojih religioznih nagnuća i potreba. Ta dva interesna područja, književnost i liturgiju, bl. Merz će na jedinstven način spojiti u svojoj doktorskoj disertaciji koju je napisao na francuskom jeziku, pod naslovom *Utjecaj liturgije na francuske književnike od Chateaubrianda do danas*, a obranio ju je u Za-

grebu 1923. god. na Filozofskome fakultetu Zagrebačkoga sveučilišta.

Nakon završenoga studija i povratka u Zagreb te nakon postignutoga doktora, ovim dvama interesnim područjima, književnosti i liturgiji, koji su do tada dominirali njegovim duševnim svijetom, pridružit će se još jedno: to je njegovo angažiranje na području katoličkoga apostolata, posebice među hrvatskom mladeži pod vidom uvođenja ideja i načela Katoličke akcije. Ovo uvođenje ideja i organizacije Katoličke akcije u Crkvu u Hrvata bl. Merz nastoji teoretski prikazati i opravdati u brojnim radovima i člancima koji se nalaze kao treća skupina u ovomu prvom svesku njegovih sabranih djela.

Svaka tematska skupina radova bl. Merza slijedi kronološki red po datumu objavljivanja. Kod čitanja tekstova zanimljivo je usporediti vrijeme objavljivanja određenoga članka i starosnu dob bl. Merza kada ga je napisao. Lako se može uočiti kako je već u mladim godinama postigao pravu zrelost katoličkog intelektualca; čitajući njegove radove, iznenađuje nas širina njegove obradbe, oštrina njegova uma i duha te produbljena analiza pojedinih tema.

Bl. Merz objavljivao je svoje članke i studije u raznim publikacijama: novinama, tjednicima, mjesečnicima, godišnjacima. Uglavnom piše u katoličkim listovima i časopisima u Hrvatskoj i Bosni, a nekoliko je članaka objavio na francuskom jeziku u Francuskoj. U nastavku donosimo popis naslova dvadeset i jednog časopisa i publikacije u kojima su objavljeni njegovi radovi. U zagradi je uz naziv časopisa stavljen broj radova koje je bl. Merz u toj publikaciji objavio: *Franjevački vjesnik* (6), *Glasnik sv. Ćirila i Metoda* (1), *Hrvatska prosvjeta* (10), *Kalendar Srca Isusova i Marijina* (2), *Kalendar Danica* (1), *Katolički list* (15), *Katolički tjednik* (Sarajevo) (16), *Les amitiés catholiques françaises* (2), *Les cahiers catholiques* (1), *Luč* (12), *Mladost* (5), *Narodna politika* (13), *Nedjelja* (Sarajevo)

(11), *Orlovska misao* (1), *Orlovska straža* (4), *Orlovski vjesnik* (5), *Posestrimstvo* (25), *Vjesnik Marijinih kongregacija* (1), *Vrhbosna* (3), *Za vjeru i dom* (14), *Život* (13).

Čitajući ove radove bl. Merza, odmah se uočava kako su njegovi horizonti veoma široki. Krug interesa koji privlače njegovu pozornost te o njima piše i iznosi svoje mišljenje obuhvaća mnoge strane ljudskoga života. No bl. Merz ne ostaje samo na konstatacijama i opisima činjenica, nego u sve to unosi svjetlo kršćanske vjere. Sve gleda, vrjednuje i prosuđuje pomoću kriterija katoličkih istina i moralnoga nauka Crkve. Gotovo se na svakoj stranici bl. Merz pojavljuje kao *homo catholicus*, neumoran borac za Božju istinu i katoličku stvar, čovjek nepokolebljive vjernosti Rimu, papi — Kristovu namjesniku, crkvenoj hijerarhiji, promicatelj duhovnoga života putem liturgije. Ostajemo zadivljeni nad činjenicom da je sve to napisao mlad čovjek, laik, kojemu teologija i rad za Crkvu nisu bili profesija od koje bi živio i uzdržavao se, i koji nije imao ni 32 godine kada je otišao s ovoga svijeta. Njegovi spisi nose pečat duboka uvjerenja o onome što piše. Bl. Merz nije veliki teoretičar. Iznosenu istinu prikazuje i analizira tako da je čitatelj prihvatiti, slijedi i nastoji ostvariti u svome životu. Iz njegovih pisanih riječi izvire zanos, oduševljenje za vrijednosti koje sam živi, u koje je uvjeren: to su istine kršćanske vjere i njezina načela na teoretskomu i praktičnomu moralnom području, što ih crkveno učiteljstvo na čelu s papom i biskupima neprestano naučava, prenosi i primjenjuje na suvremeni život.

Odmah nakon smrti bl. Merza njegov prijatelj i suradnik Ilija Jakovljević objavljuje opširan članak pod naslovom *Dr. Ivan Merz u književnom radu*. U tome članku među ostalim piše: »Iz Merzovih sastavaka izlazi misaona, osjećajna i izražajna snaga. On je doista bio književnik. Spajajući u sebi visoko uzdignuti duh i apostolsku radinost, on je bio povučen na raskršća književnog rabota-

nja, bez kojega danas nema u prosvijetljenom svijetu većega obnovnog rada. A dr. Merz je bio obnovitelj. Prislonio je uho na prsa ove zemlje i prisluškiavao kako odmnijeva bilo svih pet dijelova zemlje. Osjetio je grč čovjeka koji gladuje i kruha zemaljskoga i kruha nebeskoga. U svojim se spisima ne razbacuje riječima. Utvrđuje što su istine, i onda ih razlaže. Razlikuje do sitnice. On je bio izrazito katolički pisac. Pisao je samo za katolike (...) Kad je započeo borbu protiv nepristojne mode i nemoralnih plesova, on je pred svima nosio mač koji žari i pali, dijeli duhove i traži dosljednost. I to onako, kako je to mogao samo čovjek tako bujna i zdrava unutrašnjeg života, kakvim se isticao on.«<sup>1</sup>

O snazi pisane riječi bl. Merza veoma se uvjerljivo izrazio hrvatski pjesnik Ton Smerdel u komemorativnomu članku *In gloriosam memoriam*, objavljenom prigodom druge obljetnice smrti bl. Merza: »Malo ima ljudi, koji su djelom, pismom i riječju tako na mene djelovali i dnevno mi bili uzori u praktičnom radu u Katoličkoj akciji kao on. Priznajem da ga nikad ni nisam vidio, ali sam iz svakog rada koji je on napisao osjetio snagu, jer je možda on bio jedini među nama koji je sve ono što je napisao, napisao u svetom zanosu i blistavom okrilju nerazjašnjene Milosti. Tu je bila njegova snaga, a i danas je. Zato je mogao djelovati na mladež i baš nju učiniti onom koja će braniti Boga (...)«<sup>2</sup>

Ovo prvo izdanje Merzovih sabranih djela omogućuje široj javnosti pristup sveukupnosti njegove pisane baštine i posebice upoznavanje njegove misli kojom je obogatio ne samo katoličku duhovnost nego i hrvatsku kulturu. Spisi bl. Ivana Merza jedinstveno su blago hrvatske pisane baštine XX. stoljeća i predstavljaju izvor trajne inspiracije svim budućim naraštajima koji će ih čitati i proučavati.

Stjepan Ribić

1 Orlovska misao, 1927/1928, str. 123–125.

2 Ton Smerdel, *In gloriosam memoriam*, Nedjelja, 18. V. 1930, br. 20, str. 4.

Stjepan Špoljarić, *Ruder Bošković u službi diplomacije Dubrovačke Republike. Izdanje u prigodi 300. obljetnice rođenja Rudera Josipa Boškovića (1771. – 2011.)*. *Ruder Bošković in the Diplomatic Service of the Dubrovnik Republic. Edition on the occasion of the third centenary of the birth of Ruder Josip Bošković (1771 – 2011)*, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Zagreb, 2011, 96 str.

Hrvatski je sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske 2011. godinu proglasio Godinom Rudera Boškovića, kada slavimo tristotu obljetnicu rođenja ovoga znanstvenog i diplomatskog velikana. Tim je povodom Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske priredila i javnosti predstavila knjigu »Ruder Bošković u službi diplomacije Dubrovačke Republike«. Ovo posebno dvojezično (hrvatsko–englesko) izdanje nastavlja postojanost Diplomatske akademije u proučavanju svjetske i hrvatske diplomatske povijesti.

Hrvatski diplomat i znanstvenik Stjepan Špoljarić u ovoj je knjizi na jasan i pregledan način istražio i predstavio konkretne Boškovićeve diplomatske zasluge u ostvarivanju, zaštiti i promicanju vanjskopolitičkih interesa Dubrovačke Republike u kontekstu međunarodnih odnosa druge polovice 18. stoljeća.

Usprkos širokom djelovanju u službi vatikanske i francuske diplomacije te uspostavljanju važnih kontakata s nizom diplomacija svojega doba, konstanta diplomatskog djelovanja Rudera Boškovića ogleda se u zaštiti i promicanju vanjskopolitičke koristi rodnog Dubrovnika. Autor Stjepan Špoljarić opisuje slučaj »makedonske regimente« (1755), kada Dubrovački senat moli Boškovića za pomoć u traženju potpore papinske diplomacije. Nadalje, prikazuje okolnosti Boškovićeva pregovaranja s papom Benediktom XIV i francuskim veleposlanikom grofom De Stainvilleom kako